

4. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту: Підручник //Євген Ф. Брігхем,; Пер. з англ. В.Біленький та ін.; Київ. нац. ун-т ім. Т.Г.Шевченка, Кафедра фінансів, грошового обігу та кредиту. – К.: КП "ВАЗАКО": Молодь, 1997. – 998,IV с.

5. Шелудько В. Фінансовий менеджмент: Підручник / В. Шелудько. – К.: Знання, 2006. – 439 с.

АНАЛІЗ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Романашенко І.О., Романашенко М.О., Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник – к.е.н., доцент Луценко О.А.

Харчові продукти це особливі і нічим не замінні товари щоденного споживання. Їх наявність, якість та доступність являються головними умовами життя та працездатності людини, а також головним критеріями продовольчої безпеки країни.

Продовольча безпека – це такий рівень продовольчого забезпечення населення, який гарантує соціально-політичну стабільність у суспільстві, вживання і розвиток нації, особи, сім'ї, стійкий економічний розвиток.

Проблеми продовольчої безпеки вивчали як зарубіжні так і вітчизняні науковці такі, як Гойчук О. І.[1], Кваша С. М.[4], Саблук П. Т.[5], Ільїна З. М.[2] та інші.

Метою цієї роботи є визначення особливостей продовольчої безпеки України у 2016 році.

Одним із міжнародних показників, які характеризують продовольчу безпеку держави, є Глобальний індекс продовольчої безпеки (The Global Food Security Index). Цей показник оцінює основні аспекти фінансової та фізичної доступності продовольства, а також якості та безпеки продуктів харчування в 113 країнах світу (табл. 1)[8].

Таблиця 1

Динаміка значення глобального індексу продовольчої безпеки України

Рік	Значення індексу	Місце у світовому рейтингу
2012	57,8	46
2013	57,6	48
2014	56,6	52
2015	54,4	59
2016	55,2	63

У 2016р. серед сильних аспектів були названі такі: невисока частка населення, яка перебуває за глобальною межею бідності (витрачає менше ніж \$1,90 за день на особу), безпека продовольства, низькі ввізні мита, достатнє постачання та наявність програм з дотримання безпеки продовольства. Слабкими сторонами виявились високий рівень корупції, ризики політичної нестабільності, низьке значення ВВП на душу населення.

Для порівняння, в 2016р. Німеччина посіла 7 місце у світовому рейтингу зі значенням індексу 82,5, а Канада зайняла 9 місце, показник індексу 82,2 [8].

У Законі України «Про продовольчу безпеку» наведено такі критерії оцінювання стану продовольчої безпеки [3]:

1. граничний критерій індикатора незалежності продовольчого ринку; (рис. 1);
2. граничний критерій індикатора економічної доступності харчових продуктів; (рис. 2);
3. граничний критерій індикатора споживання населенням харчових продуктів (рис. 3,4);

		Обсяг імпорту у 2016 році (дані Держстату)	Обсяг внутрішнього продовольчого споживання у 2016 році (дані Держстату)	Індикатор імпортозалежності, %	
				2016 рік	2015 рік (довідково)
Хліб і хлібопродукти		192	5745	3,3	3,2
М'ясо і м'ясопродукти		182	2195	8,3	7,3
Молоко і молокопродукти		105	8942	1,2	0,9
Риба і рибопродукти		306	410	74,6	64,6
Яйця і яйцепродукти (млн. шт.)		87	11409	0,8	1,6
Овочі та баштанні		136	6984	1,9	1,4
Плоди, ягоди та виноград		732	2119	34,5	27,0
Картопля		27	5966	0,5	0,3
Цукор		5	1420	0,4	0,3
Олії рослинні всіх видів у т.ч. олія соняшникова		219	497	44,1	30,5
		1	450*	0,2	0,2

*/розрахунково

Рис. 1. Продовольча незалежність за окремим продуктом в Україні, тис.т. [5]

Водночас по трьох групах продовольства частка імпорту традиційно перевищує встановлений 30-ти відсотковий граничний критерій для цього індикатора. Найвищий рівень імпортозалежності – майже 75% – відмічався по групі "риба і рибопродукти", оскільки 90% імпортованих поставок припадає на види риб, які видобуваються виключно у водах морських економічних зон інших держав, що пов'язано з особливостями їх біологічного циклу.

У 2016р.і індикатор економічної доступності становив 51,5% при його 60-ти відсотковому граничному критерії. Порівняно з 2015 роком даний показник зменшився на 1,7 відсоткових пункти [5].

У структурі споживчих витрат на продукти харчування, перше місце посідають витрати на: м'ясо і м'ясопродукти – 22% (657грн на домогосподарство на місяць), друге - хліб і хлібопродукти – 15 % (439 грн), третє - молоко і молочні продукти – 13 % (386 грн).

Питома вага витрат на харчування в Україні подекуди в 4-5 разів вище, ніж у країнах Євросоюзу. Навіть порівняно з країнами колишнього СРСР, найвища частка витрат на продовольство в українців [7] (рис. 3).

У минулому році середньодушове споживання продуктів харчування погіршилося у 6 із 10 основних продовольчих груп: молокопродукти, яйця, фрукти, цукор, олія, хлібопродукти.

Тільки по трьох, найбільш економічно доступних продовольчих групах, споживання знаходилося на рівні (або перевищило) встановлену раціональну норму: хліб та хлібопродукти; овочі та баштанні; картопля [5] (рис. 4).

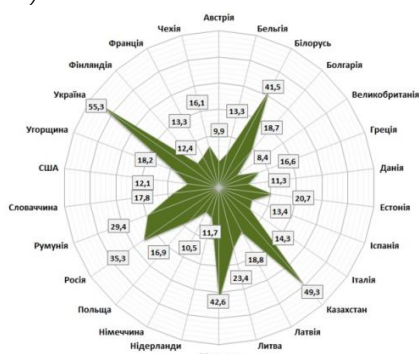

Рис. 2. Частка витрат на харчування у сукупних споживчих витратах домогосподарств у окремих країнах світу, %

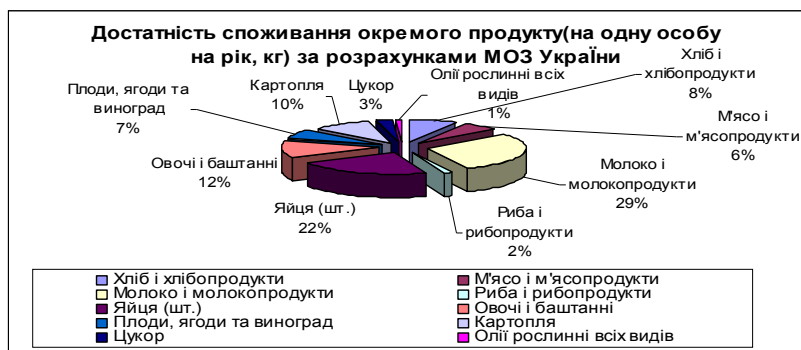

Рис. 3 [Складено автором за даними джерела 5]

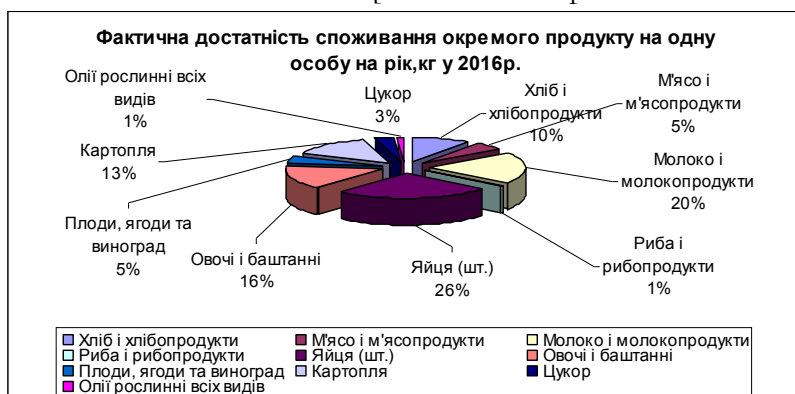

Рис.4 [Складено автором за даними джерела 5].

Аналізуючи дані рис. 3 і 4 слід зауважити, що індикатору достатності споживання відповідали лише три види продуктів: хліб і хлібопродукти, овочі та баштанні та картопля, близько до норми знаходились яйця, цукор і олія. Щодо споживання риби, м'яса і молока, то ці показники займають найнижчий рівень

Отже, у 2016р. відбулося погіршення значень більшості індикаторів, що характеризують стан продовольчої безпеки України: знизився рівень доступності харчування для населення: витрати на харчування становили в 2015р.- 53,1%; в 2016р.-51,5%. Таким чином відбулося зменшення ємності внутрішнього ринку завдяки зниженню рівня споживання за такими продовольчими групами, як молокопродукти, яйця, фрукти, цукор, олія, хлібопродукти.

Але Україна має можливість не тільки забезпечити внутрішню продовольчу безпеку, а й стати конкурентним гравцем на світовому ринку продовольства. Для цього державна політика забезпечення продовольчої безпеки в сучасних умовах повинна полягати в стимулюванні виробництва сільськогосподарської продукції вітчизняними виробниками.

Література.

1. Гойчук О.І. Продовольча безпека, монографія. / О.І. Гойчук. – Житомир: Полісся, 2004. – 348 с.
2. Ильина З.М. Продовольственная безопасность: теория, методология, практика / З.М. Ильина. – Минск: Ин-т экономики НАН Беларуси, 2007. – 230 с.
3. Закон України «Про продовольчу безпеку України» від 22.12.2011 р. № 4227-IV. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
4. Кваша С.М. Зовнішньоекономічна діяльність АПК України: стан, стратегія і тактика розвитку / С.М. Кваша. – К.: ЗАТ «НІЧВАЛА». – 2000. – 252 с.
5. Продовольча незалежність за окремим продуктом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Саблук П.Т. Продовольча безпека України / П.Т. Саблук, О.Г. Білору, В.І. Власов. // Економіка АПК, 2009 - №10 – С. 3-7.
7. Частка витрат на харчування у сукупних споживчих витратах домогосподарств у окремих країнах світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org>
8. Global Food Security Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.foodsecurityindex.eiu.com>